

СТАНОВИЩЕ

С. А. „Д. А. Ценов“ - Свищов
Вх. № 93. 00-6/12. 12-2021

ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР” ПО ДОКТОРСКА ПРОГРАМА „ФИНАНСИ, ПАРИЧНО ОБРЪЩЕНИЕ, КРЕДИТ И ЗАСТРАХОВКА (ФИНАНСИ)“ В СА „Д. А. ЦЕНОВ” – СВИЩОВ

Изготвил становището: *доц. д-р Гергана Илиева Михайлова-Борисова*

Автор на дисертационния труд: *Орлин Чавдалов Япраков*

Тема на дисертационния труд: *Преструктуриране, консолидация и конкуренция на българския банков пазар*

Научен ръководител: *проф. д-р Стоян Станимиров Проданов*

Основание за представяне на становище: *участие в научно жури по защита на дисертационен труд съгласно Заповед № 1010/16 ноември 2021 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“*

I. Обща информация за докторанта:

Докторантът Орлин Япраков е зачислена в задочна форма на обучение по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ към катедра „Финанси и кредит“, факултет „Финанси“ на Стопанска Академия „Д. А. Ценов“, със срок на обучение 4 години считано от 1 септември 2019 година. Той изпълнява задълженията си по индивидуалния си план предсрочно и е отчислен с право на защита преди изтичането на срока на обучението му по задочната докторантура. Докторантът има практически опит в часния сектор като управител на дружества, осъществяващи структуриране на сделки и посредничество при търговия на капиталовите пазари с ценни книжа, финансови консултации, посредничество по застраховане, осигуряване и финансиране, както и ръководство на проекти в ИТ сферата. Преди това има практически опит и в банковата сфера. През 2021 година е заместник-министър на икономиката във второто служебното правителство на Стефан Янев.

II. Общо представяне на дисертационния труд:

Дисертационният труд е с общ обем от 210 страници, от които същинската част е 167 страници. Той съдържа увод, изложение с три глави, заключение и приложения. Докторантът е използвал множество информационни източници - 130, от които повечето са на английски език – 79, а осналатие 51 са на български език. В дисертационния труд са включени 28 таблици и 28 фигури.

Дисертационният труд е посветен на много актуална тема, свързана с преструктурирането и консолидацията на българския банков пазар. Кризите, на които

сме свидетели през последните две десетилетия, както и промените в макроикономическата среда и регулирането в банковата сфера поражда съществени промени в развитието на банковия сектор, конкуренцията между банките, предлаганите продукти и реструктурирането на сектора. **Обект** на дисертационния труд е българският банков пазар, а **предмет** на труда е реструктурирането, консолидацията и конкуренцията на българския банков пазар.

В дисертационния труд се защитава **тезата**, че: *„българския банков пазар се развива в условия на междубанкова конкуренция, налагаща институционално реструктуриране и консолидация с оглед постигане на съответствие към еволюиращата регулаторна рамка и надзорни механизми на централната банка, пруденциалните мерки и таргетиращи показатели за капитал, риск, рентабилност и възвръщаемост“*. Зададената цел на дисертационния труд е да се установят движещите фактори за развитието на българския банков пазар като се цели потвърждаване на връзката между реструктуриране и консолидация за постигането на съответствие към променящите се регулаторни изисквания в среда на засилена междубанкова конкуренция. Докторантът реализира тази цел посредством изпълнението на 3 задачи.

В първа глава се изясняват концепциите за банковата консолидация, реструктуриране и конкуренция като се търси от теоретична гледна точка връзката между финансовата стабилност и банковата консолидация, реструктуриране и конкуренция. Специално внимание е обърнато на регулаторните изисквания за реализиране и контрол на банковото реструктуриране, консолидация и конкуренция. Във втора глава се разглеждат проблемите на българския банков пазар при съществуващата конкуренция между банките като се представят аналитичните измерители на банковия пазар, стъпващи на взаимовръзката на макроикономически показатели и измерителите на банковата система, ex-post анализ на развитието на банките в България и методологичната рамка CAMEL за измерването на финансовото състояние на банките. Определени са факторите, които влияят върху развитието на банките и протичащите банкови процеси като основни лихвени проценти, темп на прираст на БВП, внос, износ, дългосрочни лихвени проценти по 10 годишни ДЦК, инфлация, измерена чрез ХИПЦ, държавни приходи, държавни разходи, бюджетно салдо. Представени са видовете продукти, предлагани от банките в България. Наличните данни водят до извода, че българските банки успешно се интегрират към добрите европейски практики за целите на стимулирането на банковата конкуренция. Наблегнато е и на ролята на развитието на съвременните технологии за промяната на банките и постепенното им преминаване от традиционни банки в дигитални банки. В

последната глава се изследва консолидацията и реструктурирането на банките в България като е направен конкретен анализ на влиянието на посочените макроикономически показатели върху банковия сектор в България и измерване на взаимовръзката чрез коефициенти на корелация. Изследвани са ефектите от реструктурирането и консолидацията на търговските банки чрез подхода CAMEL.

В заключението докторантът обобщава основните резултати от изследването.

III. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Дисертационният труд е разработен в подходящ обем за този род научни изследвания. Трите глави на дисертационния труд са логически обвързани и е постигната добра балансираност на изследването. Прави впечатление плавния преход между отделните части, както и положително впечатление правят направените изводи след всяка глава. Използваният в дисертационния труд стил, както и научните методи и подходи са подходящи и добре подбрани за целите на реализирането на поставените задачи.

Авторефератът е с обем 33 страници и в него е отразено точно съдържанието на дисертационния труд. Докторантът посочва и бъдещите насоки за работа по темата на дисертационния труд, свеждащи се до изследването на влиянието на пандемичната криза, предизвикана от COVID-19, върху състоянието и тенденциите на процесите по консолидация и реструктуриране на българския банков пазар. Разширяването на времевия обхват и включването на повече методи за измерването на концентрацията са също сред бъдещите изследвания.

Справката на публикациите показва, че докторантът има необходимия минимум от публикации, така че да отговори на националните минимални изисквания по Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав на Република България. Той има публикувани 1 статия и 2 доклада от конференции. Докторантът посочва и още 2 статии, които са в ход на публикуване.

IV. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Докторантът посочва 5 научни и научно-приложни приноса. Като по-значими приноси могат да се посочат тези, свързани с извеждането на авторски дефиниции за реструктуриране на банковия сектор, консолидацията и банковата конкуренция, както и извеждането на статистическата значимост на връзката между консолидацията, конкуренцията и реструктурирането на банките с макроикономическата, регулаторната и институционалната рамка на държавата. Значим принос е и този, свързан с прилагането на рамката CAMEL за целите на ранкирането на банките по степен на финансова стабилност.

V. Критични бележки и въпроси по дисертационния труд.

Към докторанта бих отправила една препоръка. При ранкирането на банките по методологията CAMEL е добре при отделните групи подпоказатели да се представят изчилените съотношения по банки, а не само крайното подреждане по години (2014, 2017, 2020 година). Разбира се препоръката не омаловажава качествата на дисертационния труд.

Към докторантът може да бъде отправен следния въпрос: Как ще обясните слабото позициониране според рамката CAMEL на най-големите банки УниКредит Булбанк АД и Първа инвестиционна банка АД по отношение на финансовата им стабилност в сравнение с други по-малки банки? По някакъв начин извършената консолидация при тези банки се е отразила на тяхното представяне?

VI. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

В обобщение може да се заключи, че дисертационният труд на тема „Преструктуриране, консолидация и конкуренция на българския банков пазар“ представлява едно завършено и логическо обвързано изследване, което съдържа научни и научно-приложни приноси. Предвид качествата на дисертационния труд ситам, че докторантът Орлин Чавдаров Япраков заслужава да му бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“.

Дата: 11 декември 2021 г.

Изготвил становището:
(доц. д-р Гергана Михайлова-Борисова)